

Ingrid Bjelland

Tverrprofesjonelt samarbeid - hvordan oppleves det egentlig?

Bacheloroppgave i Vernepleie
Veileder: Patrick Stefan Kermit
Mai 2020

NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for medisin og helsevitenskap
Institutt for psykisk helse

Ingrid Bjelland

Tverrprofesjonelt samarbeid - hvordan oppleves det egentlig?

Bacheloroppgave i Vernepleie
Veileder: Patrick Stefan Kermit
Mai 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for medisin og helsevitenskap
Institutt for psykisk helse

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Bakgrunn: Det har etterhvert blitt mer vanlig med ansettelse av andre profesjoner en bare lærere i skolen, med mål om samarbeid for å bedre skolens miljø. Hvordan dette organiseres er stort sett opp til hver skole. Organisering og strukturering av samarbeidet mellom de ulike profesjonene vil påvirke dets kvalitet og effektivitet, og dermed også tjenestene som skal ytes.

Problemstilling: Hvordan opplever ansatte i skolen det tverrprofesjonelle samarbeidet i forebygging av elevers psykiske helseutfordringer?

Metode: Oppgaven er en litteraturstudie som systematiserer og sammenfatter kunnskap fra forskningsbaserte kilder.

Resultater og funn: Det fremkommer markante likhetstrekk på tvers av artiklene som har blitt analysert. De fleste opplever at de ulike profesjonenes roller er uklare og overlappende. I tillegg er det flere som opplever at det er en mangel på struktur og tydelige nasjonale føringer for det tverrprofesjonelle samarbeidet i skolen. Samtidig er det en felles enighet om at samarbeidet er viktig og betydningsfullt, da det har en sentral rolle i forebygging av psykiske helseutfordringer og påvirkning på skolens miljø.

Oppsummering og veien videre: Funnene i artiklene viser at det tverrprofesjonelle samarbeidet i skolen går i positiv retning. Samarbeidet er likevel omfattende, og bør derfor studeres i videre forskning. Mer kunnskap om samarbeid i skolen kan bidra til at de ulike profesjonene i skolen kan benytte kunnskap og kompetanse på en bedre og mer hensiktsmessig måte. Dette vil igjen kunne skape bedre kvalitet i helsetjenestene for elevene.

Abstract

Background: It has gradually become more common to hire other professions than just teachers in schools, so that they can collaborate to improve the school's environment. How this is organized depends on each school. The organization and the structure on the collaboration between the professions will influence the quality and efficacy in their work, and thus also the services provided of them.

Issue: How do school staff experience interprofessional collaboration in preventing pupils' mental health issues?

Method: This study is a literature review aimed at systematizing and summarizing knowledge from research-based sources.

Results and findings: There exist pronounce similarities between the results in the different articles that has been analyzed. Most of the professionals experience their roles as unclear and mixed. In addition, several of the sources mention that there is a lack of structure and clear guidelines for the interprofessional collaboration in school. At the same time, they all agree that the collaboration is important and meaningful, since it has an important role in preventing mental health issues and can improve the school's social environment.

Summary: The findings indicate that the interprofessional collaboration has beneficial outcomes. The interprofessional collaboration also have challenges, and this is something future research must look at. More knowledge about interprofessional collaboration in school, could cause employee's at schools to use their competences in even better ways. This would also generate better health-services for the pupils.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	5
1.1 Bakgrunn	5
1.2 Begrunnelse for valg av tema	6
1.2.1 Relevans for vernepleieryrket	6
1.3 Presentasjon av problemstilling	7
1.3.1 Avgrensninger og perspektiv	7
2.0 Teori	8
2.1 Begrepet «tverrprofesjonelt samarbeid»	8
2.2 Fordeler og ulemper ved et tverrprofesjonelt samarbeid	8
2.3 Behovet for tverrprofesjonelt samarbeid	9
2.4 PINCOM-modellen	9
2.4.1 Individnivå	10
2.4.2 Gruppenivå	11
2.4.3 Organisasjonsnivå	12
3.0 Metode	12
3.1 Litteraturstudie	13
3.2 Søkehistorikk	13
3.3 Inklusjons- og eksklusjonskriterier	15
3.4 Kvalitativ og kvantitativ forskning	16
3.5 Analyseprosessen	16
3.6 Hermeneutikk og forforståelse	17
3.7 Kvalitetsvurdering og kildekritikk	17
4.0 Presentasjon av litteraturmatriser	18
5.0 Sammenfatning av resultatene	23
5.1 Udefinerte roller og oppgaver	23
5.2 Strukturelle og organisatoriske utfordringer	24
5.3 Samarbeid er viktig og meningsfullt	25
6.0 Drøfting av resultater	26
6.1 Udefinerte roller og oppgaver	26
6.1.1 Viktig med definerte roller og oppgaver	26
6.1.2 Personavhengige relasjoner	27
6.1.3 Ulikheter i makt og status	27
6.1.4 Lederskap	28
6.1.5 Statlig føring	28
6.2 Strukturelle og organisatoriske utfordringer	29
6.2.1 Få møtetidspunkt	29
6.2.2 Skoleledelse og nasjonale retningslinjer	30
6.3 Samarbeid er viktig og meningsfullt	30
6.3.1 En sterk organisasjonskultur, med et svakt organisasjonsmål	31

7.0 Metodediskusjon	31
8.0 Oppsummering og veien videre	32
9.0 Referanser	34

1.0 Innledning

I denne oppgaven skal jeg studere hvordan et tverrprofesjonelt samarbeid oppleves, forstås og konstrueres. Dette skal jeg fokusere på i kontekst av ansatte som er en del av det psykiske helsearbeidet i det norske skolesystemet. Jeg er opptatt av hvordan samarbeidet fungerer for de ansatte, da samarbeidets kvalitet og effektivitet vil være avgjørende for at elever kan få den hjelpen og støtten de trenger så tidlig som mulig, på best mulig vis. For å belyse hvordan samarbeidet mellom de ansatte oppleves, har jeg valgt å bruke PINCOM-modellen (Perception of Interprofessional Collaboration Model) som innfallsvinkel og teoretisk rammeverk i oppgaven (Willumsen & Ødegård, 2017).

1.1 Bakgrunn

Det norske skolesystemet blir regulert av loven om grunnskolen og den videregående opplæringen, opplæringslova. I mai 2017 vedtok Stortinget et nytt kapittel i denne loven. Kapitlet omhandler skolemiljøet, og ble gjeldende fra første august 2017 (Regjeringen, 2019). Der står det at «Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjer helse, trivsel og læring», jf. § 9 A-2 (Opplæringslova, 1998, § 9 A-2). Skolen må derfor iverksette tiltak på individnivå og systemnivå, slik at de er i stand til å innvilge elevenes rettigheter. I 2015 ble det utarbeidet en rammeplan for å bedre det psykososiale miljøet i skolen (NOU 2015:2). Djupedalsutvalget la ut en utredning for å igangsette en rekke tiltak, som blant annet å implementere andre profesjoner enn bare lærere i skolen. I de siste ti årene har det kommet flere offentlige utredninger og stortingsmeldinger som diskuterer hvem de andre profesjonene er, og hvordan dette skal gjøres.

Utdanningsdirektoratet driver i dag med prosjektet «Et lag rundt eleven». Prosjektet ble igangsatt av kunnskapsdepartementet. Det er en kunnskapsbank som har samlet både norsk og internasjonal forskning om den flerfaglige kompetansen i skolen (Utdanningsdirektoratet, 2019). I kunnskapsoversikten kommer det frem at samarbeidet i skolen er omfattende. Videre er det tegn på at det er store variasjoner i hvordan et tverrfaglig samarbeid struktureres og fungerer fra skole til skole i hele landet (NOU 2015:2). Utvalget i NOU mener likevel at et tverrfaglig lag rundt eleven er avgjørende for at skolen får til å skape et godt og trygt skolemiljø. Implementering av andre profesjoner i skolen er imidlertid ikke lovfestet. Det har bare gradvis blitt prioritert av den enkelte skole i landet (Borg, Christensen, Fossetøl & Pålshaugen, 2015).

1.2 Begrunnelse for valg av tema

Vi hadde en fordypningspraksis i det siste semesteret av vernepleierutdanningen. Da fikk jeg erfaring med å jobbe i et tverrprofesjonelt samarbeid i en elevhelsetjeneste på en videregående skole. Elevhelsetjenesten var sammensatt av en leder, to helsesykepleiere, en fysioterapeut, tre rådgivere og fem miljøterapeuter. Jeg skulle fungere som en miljøterapeut. Det er forøvrig ikke normal praksis med miljøterapeuter i det norske skolesystemet, og desto mer uvanlig at vernepleieryrket er representert i slike stillinger (Borg et al., 2015). Dermed måtte jeg oppdage og definere rollen som miljøterapeut på egenhånd. Jeg opplevde dette som spennende og verdifullt. Elevhelsetjenesten hadde en sentral rolle i å skape et godt psykososialt miljø for enkelteleven og for skolen i sin helhet. Dette førte til et ønske om å se nærmere på hvordan tverrprofesjonelt samarbeid mellom ansatte oppleves og fungerer på skoler i Norge.

1.2.1 Relevans for vernepleieryrket

Vernepleieren kan ha flere ulike roller og oppgaver i skolen, og det finnes flere ulike stillingstitler for dem. Miljøterapeut er en vanlig stillingstittel (Borg et al., 2015). En miljøterapeut kan drive med både miljøarbeid og miljøterapi. Det kan være vanskelig å skille innholdet i de to begrepene. Man kan si at det er to ulike måter å gå frem på for å oppnå bedret livskvalitet, og personlig vekst og utvikling hos den enkelte. Likhetene er nemlig at de begge er begreper som forutsetter kunnskap om funksjonsnedsettelse og miljøets barrierer og muligheter (Lorentzen, 2015).

I FO sin brosjyre «Om vernepleieryrket» er det skrevet syv ulike punkter om viktige prinsipper og kjennetegn ved vernepleierfaglig yrkesutøvelse. Det ene punktet dreier seg om at vernepleie er å løse utfordringer som krever målrettet miljøarbeid. I målrettet miljøarbeidet kan det være utfordringer som krever tilnærminger som karakteriseres av systematikk i alle ledd. Dette fører til at man kan gjøre nytte av den vernepleierfaglige arbeidsmodellen (FO, 2017). Det er en modell for planlegging, gjennomføring og evaluering av arbeid, der en person eller et miljø ønsker endring (Nordlund, Thronsen & Linde, 2015). Som miljøterapeut på praksisstedet fikk jeg oppleve at denne kompetansen kom til nytte i møte med elevene, og i samarbeid med lærere og de andre profesjonene i elevhelsetjenesten.

1.3 Presentasjon av problemstilling

Det er følgende problemstilling oppgaven skal dreie seg om:

Hvordan opplever ansatte i skolen det tverrprofesjonelle samarbeidet i forebygging av elevers psykiske helseutfordringer?

I utformingen av problemstillingen var jeg interessert i «psykisk helse i skolen». Den psykiske helsen er nemlig avgjørende for elevenes trivsel, mestring og læring (Johnson, Nordbø, Vik, Herfindal, Ødegård, Skikstein & Braathen, 2019). Dermed vil den psykiske helsen i stor grad påvirke hvor vidt den enkelte elev har forutsetninger og motivasjon for å fullføre skolen, noe som gjør elevene utrustet til å møte krav og forventninger senere i livet og yrkeslivet. Forebygging og tidlig identifisering av psykiske utfordringer er derfor viktig. Ansatte i skolen er i en sentral posisjon til å identifisere og hjelpe så tidlig som mulig (Helse- og omsorgsdepartementet, 2009, s. 68-69). Jeg valgte å avgrense oppgaven til å fokusere på det tverrprofesjonelle samarbeidet som kreves av de ansatte i det psykiske helsearbeidet på skolen. Flere ulike profesjoner har mulighet til å dekke roller og oppgaver som ikke faglærere nødvendigvis har kunnskaper og kapasitet til (Dalgård, Schjelderup, Nord, Ose, Rognerud & Aarø, 2011). Samarbeidets kvalitet og effektivitet vil videre være avgjørende for at elevene kan få den hjelpen og støtten de trenger så tidlig som mulig, på best mulig vis.

1.3.1 Avgrensninger og perspektiv

I denne oppgaven er jeg i all hovedsak opptatt av hvordan det tverrprofesjonelle samarbeidet mellom aktørene i skolen oppleves og fungerer. Det falt seg naturlig å fokusere på det norske skolesystemet, slik at jeg kan se problemstillingen i lys av de politiske føringene og målsetningene i den norske velferdsstaten.

I litteraturen blir det omtalt to arenaer for samarbeid, internt samarbeid og eksternt samarbeid. Et eksternt samarbeid vil foregå på arenaer der representanter fra ulike instanser møtes, og et internt samarbeid kjennetegnes ved at samarbeidspartnere jobber innenfor en organisasjon i en lengre tidsperiode, slik at de blir godt kjent med hverandre (Willumsen & Ødegård, 2017, s. 118). I oppgaven har jeg valgt å prioritere forskning på hvordan et internt samarbeid fungerer mellom de ulike aktørene på skolen. Utover det er det ikke gjort begrensninger med hensyn til hvilke profesjoner og stillingstitler som ble inkludert i studien.

2.0 Teori

I denne delen blir det lagt frem relevant teori vedrørende problemstillingen. Til å begynne vil jeg presentere begrepet «tverrprofesjonelt samarbeid», samt gjøre rede for hva det er og kan innebære. I tillegg vil jeg skrive litt om hvorfor tverrprofesjonelt samarbeid er et viktig satsingsområde i samfunnet. Etterpå presenteres PINCOM-modellen.

2.1 Begrepet «tverrprofesjonelt samarbeid»

Det er en rekke ulike begreper som blir brukt om tverrprofesjonelt samarbeid, da ulike fagmiljøer har utviklet dem uavhengig av hverandre (Willumsen & Ødegård, 2017). Det er vanlig at vi i Norge bruker betegnelsene tverrfaglig, tverrprofesjonelt, tverretatlig, flerfaglig og fellesfaglig. De ulike begrepene kan for øvrig inneholde ulike definisjoner, og vil sannsynligvis fornyes etterhvert som det kommer ny kunnskap og forståelse rundt fenomenet (Helsedirektoratet, 2018). Tverrfaglig og tverrprofesjonelt er imidlertid begreper som oftest blir brukt når det gjelder samarbeid som foregår i direkte kontakt mellom ulike profesjoner og fagfolk. I oppgaven vil begge bli nevnt, da de i litteraturen blir brukt litt om hverandre. Jeg har imidlertid valgt å hovedsakelig bruke begrepet «tverrprofesjonelt», da det ligger i ordet at det har et noe smalere innhold. Dette tenker jeg at egner seg godt imøte med oppgavens problemstilling, som spesifikt omhandler samarbeid mellom ulike profesjoner som er ansatte i skolen.

2.2 Fordeler og ulemper ved et tverrprofesjonelt samarbeid

Et tverrprofesjonelt samarbeid kjennetegnes ved at flere profesjoner samarbeider rundt en felles oppgave eller et felles prosjekt. Samarbeidet blir påvirket av faktorer på både individnivå, gruppenivå og organisasjonsnivå (Willusen & Ødegård, 2017, s. 39). De profesjonelle vil være engasjerte i felles beslutninger, gjennom å dele og utveksle informasjon og kunnskaper fra sine ulike fagfelt. Dette kan gi nye muligheter for å skape individuelt tilpassede og godt koordinerte tjenester. På samme tid kan samarbeid medføre potensielle utfordringer i både samhandlingen mellom aktørene, i organisasjonen og systemet rundt (Taasen, Andersson, Hafstad, Kongsgård, Kittelsen, Lühr, Nybø, & Skjerve, 2015). Fordelene med et samarbeid forutsetter blant annet at de aktuelle tjenestene og de ulike formene for kompetanse fungerer sammen. Det som ofte blir sett på som hovedutfordring i samarbeidet, er

for aktørene å anerkjenne forskjeller i kompetanse, og samtidig tenke helhetlig i integrering av de ulike bidragene (Willumsen & Ødegård, 2017, s. 46).

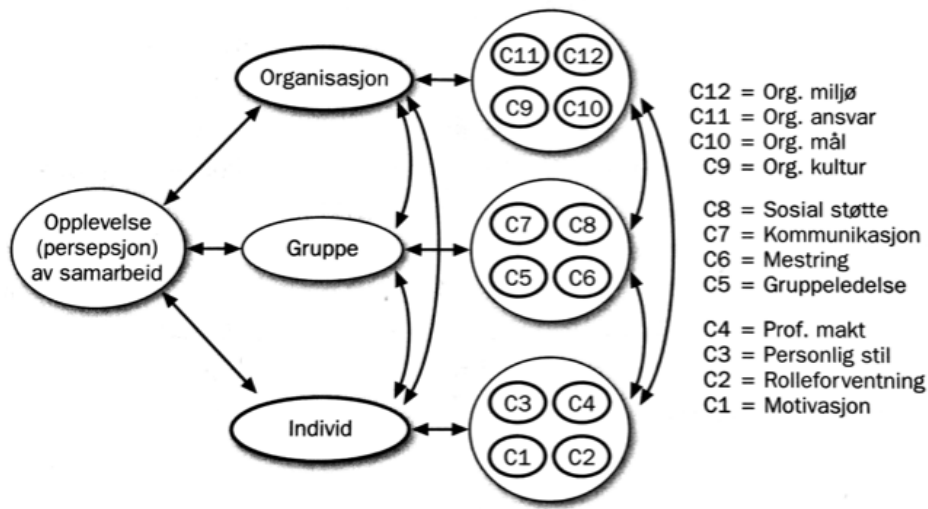
2.3 Behovet for tverrprofesjonelt samarbeid

Velferdstjenestene i Norge har i senere tid utviklet seg i omfang, samtidig som at de har blitt mer spesialiserte. Endringene som forekommer i dagens velferdstjenester krever nye måter å jobbe på (Willumsen & Ødegård, 2017). For å utforme dagens og fremtidens helse- og omsorgstjenester er det et uttalt behov for mer fleksible yrkesroller og tverrprofesjonalitet (Helse- og omsorgsdepartementet, 2009). Tverrprofesjonalitet har blant annet blitt et svært viktig utdanningspolitisk mål. Det er et krav om at tverrfaglig samhandling skal inngå som en del av utdanning og praksis i helse- og velferdssektoren (Kunnskapsdepartementet, 2012). Målet er de ulike profesjonene tilegner seg kompetanse og evner til å samarbeide, kunnskap om velferdssystemet og rammer i tjenesteutøvelsen, og kompetanse i å arbeide med personer med sammensatte behov. Foreløpig er det lite fokus på dette i de pedagogiske utdanningene. Det er viktig at lærere også får kompetanse på området, med tanke på at de har en nøkkelrolle i tidlig intervensjon i det tverrprofesjonelle samarbeidet på skolen (Kunnskapsdepartementet, 2012). Dette nevnes bare helt kort, med hensyn til oppgavens avgrensninger.

2.4 PINCOM-modellen

Det finnes flere ulike måter å forstå begrepet og fenomenet samarbeid på. Atle Ødegård har utviklet PINCOM-modellen (figur 1, s.10), som kan bidra til å belyse ulike sider i samarbeid (Willumsen & Ødegård, 2017). Aspektene i modellen kan skape bevissthet og dialog rundt hvordan samarbeid fungerer, og eventuelt føre til iverksettelse av tiltak for å skape utvikling og forbedringer i tverrprofesjonelle samarbeid. Den har derfor blitt brukt av profesjonelle i klinisk praksis.

I modellen bli det presentert tre nivåer som samhandlingen utspiller seg i; organisasjon, gruppe og individ. De tre nivåene har tilhørende fire sentrale aspekter, som tilsammen utgjør tolv ulike begreper. Aspektene er antydninger til hva som kan påvirke det komplekse samspillet i et samarbeid. Derfor vil det sannsynligvis være en variasjon i hvilke aspekter som blir trukket frem av ulike aktørene i et samarbeid, på bakgrunn av personligheter, erfaringer og forståelser. Under tabellen vil jeg beskrive og gjøre rede for relevant teori knyttet til det som inngår i begrepene på de tre nivåene.

Figur 1. «Opplevelser/konstruksjoner av samarbeid på tre nivåer» (Ødegård & Willumsen, 2017, s. 121).

2.4.1 Individnivå

C1= Motivasjon: Aktørenes grad av motivasjon vil påvirke hvordan samarbeidet utvikler seg. «Motivasjon er et teoretisk begrep som brukes til å forklare hva som forårsaker aktivitet hos individet, hva som holder denne aktiviteten ved like, hvor mye innsats som settes inn, og hva som gir den retning, mål og mening» (Imsen, 2014, s. 294). I arbeids- og organisasjonspsykologien brukes begrepet «jobb-engasjement» om en motivasjonsprosess hvor tilgjengelige jobressurser stimulerer til aktivitet, effektivitet og ytelse i jobben (Saksvik, 2011, s. 119). Saksvik skriver at tidligere studier har funnet at blant annet feedback og støtte fra leder og medarbeidere er jobressurser som fremmer jobbengasjement (Saksvik, 2011, s. 121).

C2= Rolleforventning: I et samarbeid vil det oppstå et sett med forventninger mellom de ulike rollene. «En rolle er summen av de forventningene og normene som er knyttet til en stilling eller posisjon i et sosialt system» (Ellingsen, 2013). Dersom forventningene er uavklarte og udefinerte, kan det resultere i krysspress og rollekonflikter (Kaufmann & Kaufmann, 2015). Dette kan føre til ineffektivitet og hemme samarbeid (Willumsen & Ødegård, 2017, s. 121).

C3= Personlig stil: Personlighet kan dreie seg om konsekvente tilbøyeligheter og tendenser som aktiveres på tvers av situasjoner gjennom hele livet, også i yrkeslivet (Saksvik, 2011, s.

80). I et samarbeidsforhold vil man omgås like mange personligheter som kollegaer, og man kan i liten grad påvirke hvem det skal være. Det kan føre til at personlighetstrekk og personlig kjemi mellom aktørene påvirker samarbeidet.

2.4.2 Gruppenivå

C5= Gruppeledelse: «Ledelse er å skape målsatte resultater sammen med andre» (Spurkeland, 2009). Målet til lederen er dermed å skape flyt og dynamikker mellom mennesker i organisasjonen. Av den grunn er det viktig at lederen har en menneskeorientert ledertilnærming, også kalt relasjonsledelse. I relasjonsledelse er det kunnskap om menneske, helhet og samspill som gjelder. Det er viktig at lederen klarer å samordne ulikheter i fagkompetanse og erfaring hos aktørene. I all hovedsak dreier det seg om å lede gjennom dialog (Spurkeland, 2009, s. 42).

C6= Mestring: Behovet for mestring kan bunne i et ønske om å gjøre noe for sakens egen skyld, eller det kan være for å oppnå sosial anerkjennelse og status (Imsen, 2014). Det sosiale samspillet kan bli påvirket av hvordan forholdet mellom disse prestasjonsmotivene utspiller seg.

C7= Kommunikasjon: Ødegård hevder at dersom man ser på selve samhandlingen som foregår i praksis, så handler det i stor grad om å være i dialoger (Willumsen & Ødegård, 2017, s. 126). Kommunikasjonen og dialogen mellom aktørene kan fungere som selve limet i samarbeidsprosessen. Dialogen skal kjennetegnes av å være brobyggende og undersøkende (Spurkeland, 2009, s. 59). Den har som mål å opparbeide respekt, avklare roller og knytte bånd. Dette kan videre bidra til å utjevne statusforskjeller. Spurkeland skriver at de sju viktigste kommunikasjonsferdighetene i dialog er å lytte aktivt, stille åpne spørsmål, vise anerkjennende atferd, bygge på andres tanker og ideer, involvere alle, avklare standpunkter og argumentere konstruktivt (Spurkeland, 2009).

C8= Sosial støtte: I vår menneskelige tilværelse har vi et grunnleggende behov for sosiale tilknytninger. Det kan gi en grunnleggende følelse av tilhørighet og trygghet, noe som er oppbyggelig og motvirker påkjenninger og stress (Kaufmann & Kaufmann, 2015). God sosialisering og mellommenneskelig orientering vil derfor være viktig på en arbeidsplass og i et samarbeidsforhold.

2.4.3 Organisasjonsnivå

C9= Organisasjonskultur: Henning Bang definerer organisasjonskultur som «det sett av felles delte normer, verdier, og virkelighetsoppfatninger som utvikles i en organisasjon når medlemmene samhandler med hverandre og med omgivelsene» (Kaufmann & Kaufmann, 2015, s. 266). Dersom majoriteten av deltakerne identifiserer seg med det sett av verdier som finnes, vil de i bunn og grunn drives mot samme mål, noe som også danner opplevelser av fellesskap og tilhørighet (Kaufmann & Kaufmann, 2015).

C10= Organisasjonsmål: Det er avgjørende at et godt samarbeid er en verdi og et mål i seg selv i organisasjoner hvor det er behov for, eller ønske om samarbeid. Dette vil påvirke i hvor stor grad deltakerne prioriterer å gjøre en innsats i å få til et godt samarbeid (Willumsen & Ødegård, 2017).

C11= Organisasjonsansvar: Organisasjonen har forpliktelser og må forholde seg til lover, regler og forskrifter fra myndighetene. Staten legger føringer for hva organisasjonen skal gjøre, og hvordan den organiseres. Føringene kan både gi muligheter og noen ganger begrensinger i forhold til organisasjonens struktur, også når det gjelder samarbeidet mellom profesjonelle (Willumsen & Ødegård, 2017).

C12= Organisasjonsmiljø: Miljøet i organisasjonen kan bli påvirket av faktorer utenfra, som ressurser og midler, behov og etterspørsel, og tilgang på kunnskap. Dette er faktorer organisasjonen ikke nødvendigvis har kontroll på selv, da de i større eller mindre grad styres av kommune og stat (Willumsen & Ødegård, 2009). Dette vil videre påvirke mål og arbeidsoppgaver (Kaufmann & Kaufmann, 2015).

3.0 Metode

I denne delen vil jeg beskrive trinnvis hvordan jeg gikk frem for å anskaffe valid og reliabel informasjon og kunnskap som kunne gi svar på problemstillingen (Thidemann, 2019).

3.1 Litteraturstudie

Vi fikk kravet om å gjennomføre en litteraturstudie i denne oppgaven. Litteraturen gjør et skille mellom begrepene allmenn litteraturstudie og systematisk litteraturstudie, men i bacheloroppgaver er det vanlig å bare bruke betegnelsen litteraturstudie. Dette er en studie som systematiserer kunnskap fra skriftlige kilder. Man bruker dermed sekundærdata, som er data samlet inn av andre. Oppgaven dreier seg dermed om å beskrive kunnskap og analysere det som allerede finnes innenfor et bestemt fagområde og en problemstilling, for å så gå kritisk gjennom før man sammenfatter det hele tilslutt (Thidemann, 2019, s. 75-79).

3.2 Søkehistorikk

I januar 2020 begynte jeg å drøfte tema og problemstilling med veileder og andre aktuelle ansatte på praksisstedet mitt, da de har erfaring med tverrprofesjonelt samarbeid i skolen. Jeg møtte også lærere fra andre skoler som delte av sine erfaringer. For å gjøre meg kjent med hva som fantes av litteratur og tidligere studier søkte jeg etter relevante fagartikler, rapporter og bachelor- og master oppgaver innenfor temaet. Etterhvert som jeg formulerte en mer konkret problemstilling, begynte jeg søking etter vitenskapelige forskningsartikler.

Jeg valgte ut aktuelle databaser som Google Scholar, Idunn, Oria, SveMed+ og PsycINFO. SveMed+ er en artikkeldatabase hvor man finner frem til nordiske tidsskrifter innen medisin og helse-feltet, og PsycINFO er en artikkeldatabase om psykisk helse, sosialt arbeid og psykologiske problemstillinger. I tillegg tenkte jeg at den pedagogiske artikkeldatabasen ERIC kanskje ville være relevant med tanke på at jeg skulle finne informasjon om skolesystemet, men der fikk jeg ingen aktuelle treff.

Jeg startet selve søkingen med å gjøre noen innledende søk i Google Scholar, og fant etterhvert frem til søkeord jeg kunne benytte i systematiske litteratursøk. For å finne relevante søkeord brukte jeg også PICO-tabell for å operasjonalisere problemstillingen min (Thidemann, 2019). Jeg valgte å gjøre søk på både norsk og engelsk. Målet var å finne litteratur som ville belyse sider ved det norske skolesystemet, samtidig finnes et bredere utvalg av litteratur i internasjonale databaser. Søkene hvor jeg kom frem til de utvalgte artiklene ble dokumentert i tabeller (se under).

Tabell 1

Artikkel 1: «Yrkesfaglæreres opplevelse av sin rolle i det psykiske helsearbeidet.»

Dato for søk	Database	Søkeord med kombinasjonsord	Avgrensninger	Antall treff	Antall leste abstract	Antall utvalgte artikler
08.04.20	SveMed+	1.School	Peer reviewed	805		
		2.Collaboration	Peer reviewed	163		
		3. #1 AND #2		7	4	1

Tabell 2

Artikkel 2: «Shared Responsibility: School nurses' experience of collaborating in school-based interprofessional teams.»

Dato for søk	Database	Søkeord med kombinasjonsord	Avgrensninger	Antall treff	Antall leste abstract	Antall utvalgte artikler
08.04.20	PsycINFO	1.exp Schools		60706		
		2.exp Interdisciplinary Treatment Approach		6116		
		3. 1 and 2		57	6	
		4. Limit 3 to	Peer reviewed journal and yr= «2010 – 2020»	9	2	1

Tabell 3

Artikkel 3: «Barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres rolle og status i skolen.»

Dato for søk	Database	Søkeord med kombinasjonsord	Avgrensninger	Antall treff	Antall leste abstract	Antall utvalgte artikler
14.04.20	Oria	Tverrprofesjonelt samarbeid OG skole	Siste 10 år Fagfelleverderte tidsskrift	6	3	1

Tabell 4

Artikkel 4: «Felles innsats eller solospill? – En kvalitativ studie om tjenesteyteres samarbeid omkring barn og unge.»

Dato for søk	Database	Søkeord med kombinasjonsord	Avgrensninger	Antall treff	Antall leste abstract	Antall utvalgte artikler
13.04.20	Idunn	Tverrprofesjonelt samarbeid		34		
		Tverrprofesjonelt samarbeid i skole		9	3	1

Tabell 5

Artikkel 5: «Innenfor eller utenfor opplæring?: rapport fra en intervjuundersøkelse i tre ungdomsskoler om bruken av sosial- og helsefaglig personell i skolene.»

Dato for søk	Database	Søkeord med kombinasjonsord	Avgrensninger	Antall treff	Antall leste abstract	Antall utvalgte artikler
15.04.20	Oria	Sosial- og helsefaglig OG tverr* OG skolen	Siste 10 år	5	2	1

3.3 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Målet var å finne den nyeste forskningen, da det er relativt nytt med tverrprofesjonelt samarbeid i skolen både nasjonalt og internasjonalt. Av den grunn finnes det lite empirisk forskning på området, også innenfor det norske skolesystemet. Det finnes imidlertid artikler og rapporter, og flere masteroppgaver som har gjort kvalitativ forskning på området i nyere tid. På grunnlag av litt begrenset utvalg av relevante fagfelleverderte forskningsartikler av god kvalitet, tok jeg tilslutt valget om å inkludere en artikkel med forskning fra en svensk skole, samt en rapport som ikke er fagfelleverdert.

Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitativ metode • Publisert i perioden 2010-2020 • IMRaD-struktur • Fagfelleverdert • Relevante rapporter • Psykisk helsearbeid på skolen • Internt samarbeid • Skoler i Norge/Skandinavia • Grunnskole og videregående skole • Lærere • Helse- og sosialfagprofesjoner 	<ul style="list-style-type: none"> • Kvantitativ metode • Artikler eldre en 10 år • Fagartikler • Oversiktsartikler • Skoler utenfor Skandinavia • Universitet og høyskoler • Eksternt samarbeid

3.4 Kvalitativ og kvantitativ forskning

Kvalitativ metodetilnærming blir brukt i den humanvitenskapelige kunnskapstradisjonen. En kvalitativ tilnærming handler ofte om å undersøke, forstå og finne kunnskap om menneskelige egenskaper og dynamiske prosesser. Metoden henter mange opplysninger fra få undersøkelsesenheter (Thidemann, 2019, s. 76). Den naturvitenskapelige kunnskapstradisjonen bruker derimot kvantitativ metodetilnærming. Det innebærer målbare enheter, som gir mulighet for nøyaktige regneoperasjoner. Det kan være nødvendig når man ønsker objektive data for å få representative oversikter og finne tydelige sammenhenger, slik at kunnskapen kan generaliseres (Thidemann, 2019, s. 75). Metodene kan dermed belyse et fenomen eller et problem fra ulike vinkler, som i noen tilfeller kan bidra til å gi et sterkere kunnskapsgrunnlag (Thidemann, 2019, s. 77). I oppgaven valgte jeg å bare bruke forskningsartikler som har benyttet kvalitative metoder, på bakgrunn av vinklingen i problemstillingen. Oppgaven spør etter hvordan ansatte i skolen beskriver og forstår opplevelsen av samarbeid, og forsøker å finne meningssammenhenger på det området. Fokuset er dermed på opplevelser fremfor målinger. Kvalitative studier ville derfor egne seg til å finne relevant informasjon, da det oftest blir benyttet intervjuer, observasjoner, feltarbeid eller dokumentanalyse (Thidemann, 2019, s. 76). Det ble også naturlig å spisse oppgaven til å sammenligne resultater fra bare kvalitativ forskning på grunnlag av oppgavens begrensninger i tid og størrelse.

3.5 Analyseprosessen

Etter at jeg hadde funnet fem relevante forskningsartikler, begynte jeg arbeidet med å analysere dem. Helt fra starten leste jeg gjennom hver artikkel for å skaffe et helhetlig bilde av hver enkelt. Etterpå leste jeg gjennom alle på ny, for å så sette informasjonen inn i litteraturmatriser. Det gav god oversikt over alle artiklene. Videre arbeidet jeg både på et beskrivende, analyserende og reflekterende nivå, med utgangspunkt i Aveyard sin tematiske analysemodell fra *Thematic analysis: A simplified approach* (Thidemann, 2017). Jeg leste hver artikkel flere ganger hvor jeg hadde fokus på litt ulike deler av artiklene for hver gang, men med hovedvekt på resultatdelen. Deretter brukte jeg markeringspenner i ulike farger til å streke under informasjon fra resultatdelene som var relevant for problemstillingen min. Hver farge representerte et identifisert hovedtema. Jeg formulerte tre temaer som jeg satte opp i en tema-tabell for å visualisere mønstre i artiklene. I tillegg fant jeg underkategorier tilhørende

de ulike temaene. Undervegs jobbet jeg da med å slå sammen tema fra hver artikkel til samme hovedtema (Thidemann, 2017).

3.6 Hermeneutikk og forforståelse

Det må påpekes at ny kunnskap ikke dukker opp helt upåvirket av seg selv. Man vil alltid bringe med seg tidligere erfaringer og kunnskap som preger hvordan man tolker og forstår nye situasjoner, fenomener og mennesker. Av den grunn er det viktig å være bevisst sin egen forforståelse (Bergheim, Skotte, Neuman & Rugkåsa, 2018). Ut ifra dette har jeg forsøkt å stille meg selv spørsmål omkring oppfatninger og holdninger jeg har hatt til temaet i oppgaven, både på forhånd og undervegs. Jeg vil med dette understreke at innholdet i oppgaven kan bære preg av subjektive tanker og opplevelser rundt temaet om tverrprofesjonelt samarbeid, med for eksempel bakgrunn i oppvekst, erfaringer fra egen skolegang, og opplevelser fra vernepleiepraksis i skolen.

3.7 Kvalitetsvurdering og kildekritikk

Da jeg gikk gjennom artiklene for å vurdere deres kvalitet, brukte jeg sjekklister fra helsebiblioteket som et pedagogisk verktøy (Helsebiblioteket, 2016). På grunn av at jeg i utgangspunktet var på let etter kvalitativ forskning, brukte jeg for det meste sjekklisten for kvalitativ studie. I den nest siste kolonnen i hver litteratormatrise (se punkt 4.0) har jeg skrevet om styrker og svakheter ved artiklenes utforming. Den siste kolonnen inneholder begrunnelser om hvorfor artiklene er relevante for problemstillingen.

4.0 Presentasjon av litteraturmatriser

Artikkel 1: «Yrkesfaglæreres opplevelse av sin rolle i det psykiske helsearbeidet»

Referanse	Refsnes, H. A. & Danielsen A. G. (2018). Yrkesfaglærers opplevelse av sin rolle i det psykiske helsearbeidet. <i>Tidsskrift for psykisk helsearbeid</i> , Vol 15(4), 273-284. https://doi.org/10.18261/issn.1504-3010-2018-04-02
Hensikt	Målet med studien er å kartlegge hvordan lærerne opplever utbredelsen av psykiske utfordringer, og hvordan de opplever sin rolle i møte med det. I tillegg undersøker de hvordan lærerne ser på samarbeidet i det psykiske helsearbeidet på skolen.
Metode	Det er en kvalitativ studie, hvor det er gjort forskningsintervju. Studien er inspirert av et fenomenologisk perspektiv, hvor deltakerne selv beskriver sine erfaringer og perspektiv i en situasjon. Forskerne benyttet semistrukturerte intervju, med forhåndsdefinerte hovedtema. Informantene fikk ellers et åpent spillerom til å dele det de selv ville. Det var førsteforfatter som intervjuet deltakerne. De varte fra 45 til 60 min, og han benyttet diktafon og transkriberte intervjuene ordrett.
Utvalg	Det er inkludert syv kontaktlærere ved yrkesfaglige utdanningsprogram, med godkjent lærerutdanning. Lærerne representerte fem videregående skoler i Norge. Deltakerne ble rekruttert via rektor og kollegaer ved skolen, og gjennom egen henvendelse. Tre av lærerne hadde erfaring fra påbygg, generell studiekompetanse og yrkesfaglig utdanningsprogram. Fire av dem hadde erfaringer fra yrkesfaglige programområder. Alderen var mellom 35 til 62 år, og de hadde fra 5 og opptil 25 års erfaring i yrket. Fire av deltakerne var kvinner, og tre var menn.
Resultat	Lærerne opplever at de er usikre og uforberedt imøte med elevene som har psykiske lidelser. De opplever at elevene har behov for hjelp og støtte, men er usikre i møtet med dem på grunn av lite kompetanse, samtidig som at de ikke vet hva som forventes av dem. Lærerne mener at det er uklarerhet og lite åpenhet mellom dem og skolens hjelpeapparat. De synes at det er lite organisert støtte i det psykiske helsearbeidet i skolen, og at det er mangel på samarbeid med helsetjenesten og andre hjelpeinstanser.
Etikk	Deltakerne ble i forkant av intervjuene informert skriftlig om formålet med studien og intervjuet. I tillegg fikk de vite hvordan intervjuet skulle foregå, og at de skulle være anonyme. Samtykkeerklæring ble undertegnet, samtidig som de fikk beskjed om at de kunne melde seg av når som helst uten grunn.
Relevans	Denne studien vil gi et innblikk i hvordan lærere opplever samarbeidet med ansatte i det psykiske helsearbeidet i skolen. Læreren har en sterk og tydelig rolle i skolen, dermed er det avgjørende med et gjensidig samarbeid og avklarte roller mellom lærerne og de andre ansatte i skolen, for å kunne skape et velfungerende psykisk helsearbeid i skolen.

Artikkel 2: “Shared responsibility: school nurses`experience of collaboration in school-based interprofessional teams”

Referanse	Reuterswärd, M. & Hylander, I. (2016). Shared responsibility: school nurses` experience of collaborating in school-based interprofessional teams. <i>Scandinavian Journal of Caring Sciences</i> , 31(2), 253-262. https://doi.org/10.1111/scs.12337
Hensikt	Den Svenske utdanningsloven gav mandat til å endre skolehelsetjenesten, for å bedre studentenes fysiske-, og psykiske helse, samt spesialundervisning. Dette skulle de gjøre gjennom tverrprofesjonelt samarbeid i elevhelse- og velvære-team (PH-team). Hensikten med studien var å beskrive hvordan svenske helsesykepleiere opplevde deres arbeid og samarbeid i den tverrprofesjonelle elevhelsetjenesten.
Metode	En kvalitativ studie basert på intervju i fokusgrupper på fire til 6 deltakere. Det ble valgt fokusgrupper fordi gruppen var ensartet, og de forventet å få mer informasjon gjennom diskusjoner innad i gruppen. Det var to som byttet på å intervju og styre gruppediskusjonen, gjennom en semistrukturert intervjuguide. Intervjuet varte i 1 time, og ble spilt inn til lydfil. De brukte en innholdsanalyse for å undersøke dataene, og de tre komponentene i SOC-rammeverket for å analysere helsesykepleierens arbeidserfaringer.
Utvalg	Tjuefem helsesykepleiere ble valgt ut. De potensielle ble etterspurt gjennom brosjyrer, og ble rekruttert til studien på to nasjonale helsesykepleier-konferanser. I tillegg brukte de «snowball sampling», som er en ikke-randomisert metode, hvor deltakerne får i oppgave å rekruttere andre deltakere. Helsesykepleierne kom fra fire kommuner rundt Stockholm, og en landsbykommune. Alle hadde erfaringer med å jobbe i tverrprofesjonelle team, og mellom 6 måneder og 34 år med arbeidserfaring.
Resultat	I resultatene av studien fremgår det en uklarhet mellom helsesykepleierens egne opplevelser av deres rolle, og de andre profesjonene sine forventninger til deres roller. Det kom likevel frem at de opplevde samarbeidet som meningsfullt, forståelig og håndterbart, men med forbehold om at de andre fagpersonene var tilgjengelige, teammøtene var strukturerte, og de ulike rollene i teamet var tydelig definerte.
Etikk og kildekritikk	Studien ble godkjent av etikkomiteen i Linköping Universitet. Deltakerne fikk både muntlig og skriftlig informasjon om studien, og samtykket til å delta. Samtidig ble de lovet at de skulle være anonyme og at informasjonen ikke skulle deles videre. De fikk opplyst at deltakelsen var frivillig, og at de kunne trekke seg når som helst. En svakhet med studien kan være at det ble brukt «snowball sampling», da det kan ha påvirket at utvalget i større grad ble en homogen gruppe med like erfaringer og opplevelser.
Relevans	I studien kommer det tydelig frem hvordan helsesykepleierne opplever samarbeidet med andre profesjoner, og dermed i et tverrprofesjonelt team på skolen. Med tanke på at studien er gjort i nabolandet, Sverige, i senere tid, kan resultatene være aktuelle å sammenligne med erfaringene gjort i det norske skolesystemet, med forbehold om at det kan finnes noen små forskjeller i hvordan skolene er organisert. Optimalt sett ville jeg brukt forskning gjort i Norge, men på grunn av et litt begrenset utvalg valgte jeg å prioritere annerledes.

Artikkel 3: «Barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleieres rolle og status i skolen»

Referanse	Gjertsen, P.Å., Hansen, M. B. V. & Juberg, A. (2018). Barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres rolle og status i skolen. <i>Tidsskriftet for Velferdsforskning</i> , 21(2), 163-179. https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2018-02-05
Hensikt	Artikkelen fokuserer på hvilken rolle og status barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere (også kalla BSV'er) har og bør ha i skolen, og det med bakgrunn i et eksisterende dokumentert behov for yrkesgrupper med sosialpedagogisk fokus i skolen. Hensikten var dermed å få frem både BSV-eres selvopplevelse og innkikk, og hvordan deres nærmeste overordnede så på deres bidrag.
Metode	Det er en kvalitativ studie, gjennomført med intervju. Forskerne benyttet fokusgruppeintervju som metode, med ansatte i skolen som har vernepleierfaglig og sosialfaglig utdanning. I tillegg hadde de enkeltintervju med mellomledere som de arbeider i nært samarbeid med, som hadde personalansvar for dem. Intervjuene ble utført av forfatterne av artikkelen, og studenter i tredje studieår ved BSV-utdanningene. Det ble gjort lydopptak av alle intervjuene, og de brukte SDI: Stegvis-deduktiv induktiv metode som analyse verktøy.
Utvalg	I alt deltok åtte BSV-ere, en rektor og fire mellomledere i studien. De ønsket å fange opp både variasjoner og fellesnevner i erfaringsgrunnlaget deres. Det var likevel flere vernepleiere og barnevernspedagoger enn sosionomer, og de fleste var fra videregående skole, og færrest fra barnetrinnet.
Resultat	Det kommer frem i studien at rollene til lærere, helsesøstre og miljøterapeuter noen ganger er overlappende, men at BSV-ene likevel fremstår som spesialister på sine områder når det gjelder psykisk helse, spesialpedagogikk, sosialpedagogikk og det psykososiale miljøet. Dette har ført til samhandling på en rekke nivåer mellom skole og det øvrige samfunnet, og viser at et tverrprofesjonelt arbeid mellom de ulike profesjonene er viktig og betydningsfullt. Konklusjonen i studien er at BSV-ers rolle og status likevel fremstår som uklar, men at det oftest skyldes at de blir ansatt uten at det er begrunnet i lovverket og definerte yrkesroller, noe som skaper uklare forventninger til dem i skolen som system. Likevel vil den økende kompleksiteten i oppgavene som dagens skole er pålagt komme til å skape et likeverdig samarbeid og likeverdighet i status, rolle og makt mellom yrkesgruppene.
Etikk og kildekritikk	De valgte å arrangere fokusgruppeintervju, fordi det kunne bidra til å fange opp forhold av maktulikhet og skjult makt. Det valgte enkeltintervju med mellomlederne, for å få frem forskjellene som kunne være mellom skoler når det gjelder måten å organisere arbeidsfordelingen mellom pedagogisk personale og andre yrkesgrupper. Noe som kan være en svakhet med studien, er at det ble en skjevfordeling av BSV-er i informantgruppen.
Relevans	Det kommer frem i artikkelen at miljøterapeutene har en viktig, men uklar rolle på skolen. Rollen er viktig fordi den bidrar til tverrfaglig kompetanse i skolen, sammen med lærerne. Det kan videre bidra til at skolen kan være tilpasset både elever som klarer seg godt samt de som er i risikozonen, og så legge til rette for et godt psykososialt miljø på skolen.

Artikkel 4: «Felles innsats eller solospill? – En kvalitativ studie om tjenesteyteres samarbeid omkring barn og unge»

Referanse	Ødegård, A. & Willumsen, E. (2012). Felles innsats eller solospill? -En kvalitativ studie om tjenesteyteres samarbeid omkring barn og unge. <i>Tidsskriftet Norges Barnevern</i> , 88(4), 188-199. Hentet fra https://www.idunn.no/tnb/2011/04/art04
Hensikt	Hensikten med denne studien er å utforske hvordan tjenesteytere som arbeider med barn og unge forstår fenomenet samarbeid.
Metode	Det ble brukt en kvalitativ metode med spørreskjema. Skjemaet hadde store likheter med den kvalitative metoden «open sentences». Informantene fikk muligheten til å presentere sine opplevelser av samarbeid ved å reflektere fritt over hva de legger i fenomenet samarbeid, gjennom åpne spørsmål ved ulike sider av samarbeid. All dataen ble samlet i et dokument med ca. 7000 ord. Analysestrategien var inspirert av grounded theory. Det er i motsetning til hypotesetesting forsøk på å utvikle en teori som kan forklare et fenomen.
Utvalg	I denne studien deltok 17 studenter, der alle var kvinner. Studentene tok en tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge ved en høyskole i Norge. Informantene hadde variert yrkesbakgrunn, dominert av arbeid innen barnevern, helsestasjon, grunnskole og i barnehage.
Resultat	Resultatene i den kvalitative analysen kan gi et innblikk i hvordan vi kan forstå fenomenet samarbeid, på bakgrunn av ulike profesjoners opplevelser og erfaringer. Det kom frem 16 kategorier som ble ordnet som åtte polariserte begrepspar om hva som hemmer og fremmer samarbeid. Det var to avgjørende hovedkategorier. Den ene handlet om relasjonen mellom de ulike aktørene i et samarbeid, og den andre handlet om i hvilken grad samarbeidskonteksten var planlagt eller ikke.
Etikk og kildekritikk	Informantene ble bedt om å ikke gi opplysninger som ville medføre muligheter til å identifisere enkeltpersoner eller kommuner, samtidig som at de ikke skulle gi bakgrunnsinformasjon om seg selv. En svakhet ved studien er dermed at de vet lite om informantenes bakgrunn, noe som kan påvirke resultatene. Denne studien vil først og fremst bidra til å styrke forståelsen av fenomenet samarbeid, men resultatene kan ikke generaliseres, da den er gjort på en begrenset gruppe. I tillegg er det også negativt at ingen av informantene var menn. En annen svakhet er at denne forskningsartikkelen har samme forfattere som de som står bak PINCOM-modellen. Dette kan bety at artikkelen og modellen sannsynligvis understøtter hverandre. Samtidig tenker jeg at det går greit, da denne artikkelen har gjort kvalitative funn fra informanter i en spørreundersøkelse, mens modellen er mer en teoretisk forståelse av begrepet tverrprofesjonelt samarbeid.
Relevans	I denne studien er det samlet flere erfaringer som er gjort av tverrprofesjonelt samarbeid, noe som belyser hvordan ansatte i den norske velferdsstaten forstår og opplever fenomenet samarbeid. Det var noen av informantene som jobbet i skolen, men ikke alle. Det er derfor mer generelle oppfatninger av hvordan et tverrprofesjonelt samarbeid fungerer i ulike sektorer. Dette gjør at artikkelen ikke nødvendigvis er direkte overførbar til problemstillingen. Noen av informantene var derimot ansatte i skolen. Det står ikke noe om hvor mange eller hvilke profesjoner som er inkludert, men man kan likevel trekke noen paralleller til erfaringer gjort ved tverrprofesjonelt samarbeid i skolen.

Artikkel 5: «Innenfor eller utenfor opplæring?: rapport fra en intervjuundersøkelse i tre ungdomsskoler om bruken av sosial- og helsefaglig personell i skolene»

Referanse	Nyhus, L., Myrbakken, K. & Risløw, T. (2014). <i>Innenfor eller utenfor opplæringen? Rapport fra en intervjuundersøkelse i tre ungdomsskoler om bruken av sosial- og helsefaglig personell i skolene</i> (Arbeidsnotat nr. 203 / 2014). Hentet fra https://brage.inn.no/inxmlui/bitstream/handle/11250/226174/203_arbnotat_2014.pdf?sequence=1
Hensikt	Intensjonen med studien som er lagt frem i rapporten, er å skaffe informasjon om status, utfordringer og muligheter når det gjelder bruken av sosial- og helsefaglig personell i skolen. Målet er videre å oppdage mulighetene som et tverrfaglig samarbeid kan gi, for å kunne styrke skolens læringsmiljø.
Metode	Det er en kvalitativ studie, hvor det er gjort fem gruppeintervjuer. Forskeren avtalte at alle intervjuene skulle forgå på en av skolene. Intervjuene varte i inntil en time, og de ble tatt opp med opptaker og transkribert umiddelbart etterpå. Det ble utarbeidet en intervjuguide utfra tre hovedspørsmål. Forskerne gjorde et prøveintervju først, som gjorde at de endret litt på oppsettet. Intervjuet var i stor grad strukturert med konkrete spørsmål, som skulle gjøre datamaterialet lettere å analysere.
Utvalg	Undersøkelsen ble gjort på 19 ungdomsskole-ansatte fra tre ulike skoler, i samme kommune. Forskerne kontaktet lederne på skolene, og fikk tilsendt navn på ansatte som kunne delta. Utvelgelsen ble gjort ut fra de ansattes utdanningsbakgrunn og rolle i skolen. Informantene ble inndelt i tre homogene grupper, med to undergrupper. Den ene gruppen var med sosial- og helsefaglig personell i skolen, den andre var med lærere og undervisningspersonell, og den siste var av skoleledere, spesialpedagogisk ansvarlig og rådgivere. De var viktig for forskerne å få en variasjon i utvalget, da var blant annet type kjønn et kriterium. I tillegg var de opptatt av at de utvalgte skulle være interessert og engasjert i problemstillingen.
Resultat	I denne studien kommer det frem opplevelser av samarbeid fra tre ulike skoler, omtalt som skole A, skole B og skole C. Felles for skolene er at de ansatte, utenom lærerne, ikke har noen tydelige og definerte roller i skolehverdagen, og at det er strukturelle og organisatoriske utfordringer som kan gjøre det utfordrende å skape et godt samarbeid. Det kan skyldes både tid, ressurser, mangel på lederskap og ulike forventninger, noe som varierer litt fra skole til skole. Det viser seg likevel at den mest nærliggende forklaringen som gjelder felles for alle skolene, er at de opplever rammene for bruk av SH-personell på nasjonalt og kommunalt nivå som høyst uklare, og på et vis svært åpne ved at de ikke er eksplisitt definert og regulert.
Etikk	De gjorde mye av planleggingen i samarbeid med skoleadministrasjonen i kommunen, og hadde kontakt med rektorene på skolene. Forskerne registrerte at informantene hadde fått litt lite informasjon om undersøkelsen, og at de i ettertid innså at de skulle ha samarbeidet tettere med rektorene omkring forhåndsinformasjon. Informantene fikk tilsendt rapporten og oppsummeringen som ble gjort, for at de i etterkant kunne oppdage om det uheldigvis hadde forekommet noe feil tolkning, og for at de kunne gi konstruktive tilbakemeldinger.
Relevans	Dette er en rapport som ikke er fagfellevurdert. Forskningsrapporten oppfylder likevel viktige kriterier i henhold til sjekklisten fra Helsebiblioteket, noe som gjorde at jeg vurderte den som kvalitetssikker, og dermed som aktuell å bruke i forhold til min problemstilling og avgrensning i oppgaven. Resultatene i denne rapporten er i tillegg høyst relevante for oppgaven, da det er gjort en grundig og dokumentert forskning som tydelig får frem ansattes opplevelser av tverrfaglig samarbeid i den norske skolen. Rapporten er også relevant av den grunn at forskningen er gjort i nyere tid.

5.0 Sammenfatning av resultatene

I denne delen skal jeg presentere og beskrive de tre hovedtemaene jeg identifiserte som relevante for problemstillingen (Thidemann, 2019, s. 96). Til hvert hovedtema er det flere underkategorier. Temaene vil belyse ulike sider av hvordan ansatte i skolen opplever å jobbe i tverrprofesjonelt samarbeid i det psykiske helsearbeidet i skolen.

Tema	Kategorier
Udefinerte roller og oppgaver	<ul style="list-style-type: none">• Ulike forventninger• Lite informasjon og kommunikasjon• Overlappende oppgaver• Ulikheter i makt og status• Personavhengige relasjoner
Strukturelle og organisatoriske utfordringer	<ul style="list-style-type: none">• Få samarbeidsmøter• Mangel på tid og tilgjengelighet• Lederskap og statlig føring
Samarbeid er viktig og meningsfullt	<ul style="list-style-type: none">• Utfyller hverandre• Spesialister på ulike felt• Psykiske vansker er utbredt• Skolen i forandring• Økende kompleksitet• Behov for enda mer samarbeid

5.1 Udefinerte roller og oppgaver

Fem av yrkesfaglærerne i artikkel nr. en gav uttrykk for at det var vanskelig å vite hvor mye kontaktlærerjobben innebærer å ta hånd om elevenes psykiske helse (Refsnes & Danielsen, 2018). De opplever at flere elever har psykiske utfordringer, og ser behovet for tett og fortløpende oppfølging. På grunnlag av uklare forventninger og lite kunnskap på området, ønsker de rolleavklaring på «hvor jobben som kontaktlærer slutter, og hvor jobben til helsevesenet begynner» (Refsnes & Danielsen, 2018, s. 279).

Helsesykepleierne i artikkel to deler den samme frustrasjonen (Reuterswärd & Hylander, 2016). De opplever at det er tydelige forventninger til dem om at de har en annen kompetanse enn de andre ansatte i skolen, samtidig samsvarer de ikke helt med den rollen de selv oppfatter at de har eller burde ha. Helsesykepleierne skulle gjerne brukt mer tid til samtaler med elever, for å fremme deres helse og livsstil generelt. Skolelederen forklarer dette med at

de mangler tid og ressurser. Selv opplever de at de har lite innflytelse i skolen da de er i fåtall med deres profesjon (Reuterswärd & Hylander, 2016, s. 257). Barnevernspedagogene, sosionomene og vernepleierne, BSV`ene som er intervjuet i artikkel tre, opplever på samme vis at de har mindre innflytelse i skolen (Gjertsen, Hansen & Juberg, 2018). De mener at de har en underordnet rolle fordi skolen tradisjonelt sett er lærerens arena.

I artikkel fire legges det frem hvordan samarbeidet oppleves innad blant de ansatte på skolene (Nyhus, Myrbakken & Risløw, 2014). På skole A er det litt blanda forståelse av hva som er formålet med sosial- og helsepersonellet, SH-personellet. «Noen lærere forventer at SH-personellet skal være hjelpere og passe på de elevene som er urolige, mens andre forventer at de skal delta aktivt med opplæringen/undervisning.» (Nyhus et al, 2014, s. 16). De opplever at årsaken er personavhengig, hvor roller og forventninger avhenger av type personer og kommunikasjonen mellom de ulike. Både på skole A og B kommer det frem at stillingsbetegnelsene for de ulike profesjonene varierer. Likevel er det samsvar i oppfattelsen av oppgavene imellom SH-personellet, lærerne og assistentene på skole B. Dette er noe rektoren er tydelig på, at det «er forskjell og skal være forskjell på oppgavene» (Nyhus et al, 2014, s. 21).

5.2 Strukturelle og organisatoriske utfordringer

Flere informanter opplever at det er utfordrende å få til gode samarbeidsmøter.

Yrkesfaglærerne er opptatt av å henvise elevene sine til elevhelsetjenesten i skolen, men de synes det er vanskelig på grunn av lite åpenhet og kommunikasjon (Refsnes & Danielsen, 2018). Taushetsplikten er en av årsakene, da de opplever å gi opplysninger til elevhelsetjenesten uten å få noen tilbake. Helsepsykepleierne føler på samme vis at de står alene på grunn av taushetsplikten, da de ikke kan være så åpne som de gjerne ønsker (Reuterswärd & Hylander, 2016). Samtidig gir helsepsykepleierne uttrykk for at det er utfordrende å få til samarbeidsmøter, av den grunn at arbeidstidene varierer fra profesjon til profesjon (Reuterswärd & Hylander, 2016, s. 258).

Tilgjengelighet blir også kommentert som en utfordring på skole A. Det blir påpekt at det sjeldent blir samarbeidsmøter på grunn av nedprioriteringer og upassende arbeidstidplaner (Nyhus et al, 2014, s. 17). På bakgrunn av dette blir det uttrykt et ønske om at skoleledelsen skal sette opp en gjennomtenkt struktur. Dette er ledelsen enige i. Ledelsen påpeker samtidig

at det er uklare retningslinjer fra nasjonale instanser, da det å ha flere profesjoner inn i skolen ikke er lovregulert, men opp til hver enkelt skole. Tydeligere nasjonale føringer rundt det tverrprofesjonelle samarbeidet er forøvrig et felles ønske på tvers av personalgruppene på de tre skolene.

BSVéne opplever også at det er avgjørende at lærerne har lovbestemte roller og status i skolen, med egne sentrale instruksjoner. De mener å ha lite av dette selv, og peker dermed på at dette er årsaken til ulikheter og lite struktur blant de ansattes arbeidsoppgaver (Gjertsen et al, 2018, s. 173). Helsepsykepleierne i artikkel to beskriver lignende at lederens grad av støtte og holdning er avgjørende for å få til gode rutiner, klare regler og faste møtepunkt. «If a headmaster was not convinced that PH meetings were important, there was a risk that they would be cancelled», sa sykepleierne (Reuterswärd & Hylander, 2016, s. 257).

5.3 Samarbeid er viktig og meningsfullt

I artikkelen til Ødegård og Willumsen beskriver informantene at å ha felles mål og å gjøre en felles innsats er viktig i samarbeid (Ødegård & Willumsen, 2012, s. 193). I artikkelen «Innenfor eller utenfor opplæringen» (Nyhus et al., 2014) er også alle profesjonene enige om at et felles mål for både lærere og de andre ansatte er å jobbe for elevenes beste. Lærere på skole A uttrykker at de gjerne kunne hatt enda flere av SH-personell. Ledelsen kommenterer også at de ikke kunne klart seg uten deres kompetanse i skolen. Helsepsykepleiernes kompetanse blir på samme vis verdsatt på skolene (Reuterswärd & Hylander, 2016). Det kommer også frem at flere helsepsykepleiere selv setter pris på samarbeid, og ønsker å få til enda mer da de opplever flere fordeler ved dette.

Det er imidlertid litt ulike tanker rundt betydningen av det psykiske helsearbeidet blant yrkeslærerne (Refsnes & Danielsen, 2018). En av deltakerne var usikre på om skolen egentlig skulle ha noe med psykisk helsearbeid å gjøre. Noen satte også ord på at det var viktig at skolen først og fremst skal være en skole, og at den ikke skal ha karakter av å være en institusjon med for stort fokus på psykisk helse (Refsnes & Danielsen, 2018, s. 280). Det kommer likevel frem at majoriteten mener det er viktig å legge til rette for et godt og trygt skolemiljø, hvor elevene blir sett og hørt. En lærer mente at flere skolepsykologer med annen kompetanse ville være viktig for å få til nettopp dette.

I artikkel tre er flere opptatt av at de ulike profesjonene bringer med seg kunnskaper og kompetanse på ulike områder. Det blir fortalt at det skaper en bredde som kan bidra til å møte mangfoldet i elevens behov for læring, mestring og utvikling. Det er tydelig at de opplever et tverrprofesjonelt samarbeid som viktig (Gjertsen et al., 2018). Samtidig er det en mellomleder som sier at å få til et godt samarbeid forutsetter jobbing, åpenhet og god dialog (Gjertsen et al, 2014, s. 171).

6.0 Drøfting av resultater

I denne delen vil jeg drøfte funnene i resultatdelen opp mot problemstillingen: *Hvordan opplever ansatte i skolen det tverrprofesjonelle samarbeidet i forebygging av elevers psykiske helseutfordringer?* Der det er naturlig har jeg valgt å bruke PINCOM-modellen som et verktøy til å studere hvordan samarbeidet mellom de ulike profesjonene forstås og foregår (Willumsen & Ødegård, 2017, s. 121). Tanken er at modellen kan bidra til å belyse aktørens opplevelser av samarbeid, og eventuelt hva som mangler eller kan forbedres.

6.1 Udefinerte roller og oppgaver

Da jeg begynte å lese tekstene, ble jeg raskt overrasket over de markante likhetene på tvers av artiklene. Et gjennomgående tema er at hver og en profesjon opplever sin egen og andres rolle i samarbeidet som lite konkret og avklart. Disse utfordringene dreier seg hovedsakelig om aspekter på individ- og gruppenivå sett ut fra PINCOM-modellen. Det er også mulig at utfordringer i bunn og grunn kommer av mangelfulle aspekter på organisasjonsnivå.

6.1.1 Viktig med definerte roller og oppgaver

I artikkel nr. fem blir det lagt frem åtte kategorier som påpeker hva som hemmer eller fremmer samarbeid (Ødegård & Willumsen, 2012, s. 193). Blant de er det tre kategorier som viser til viktigheten av å ha tydelige rolleavklaringer. PINCOM-modellen viser også at rolleforventning er et sentralt aspekt i et samarbeid, og peker på at uavklarte og udefinerte roller kan føre til krysspress og rollekonflikt mellom de ulike aktørene i samarbeidet (Kaufmann & Kaufmann, 2009). Uavklarte roller er også tenkelig at kan gå ut over andre sentrale aspekter ved samarbeidet, som motivasjon, kommunikasjon, mestring og opplevelsen av sosial støtte. Dette gir grunnlag for å tenke at de ansatte opplever samarbeidet som noe ineffektivt og utilstrekkelig, og at avklaring i rolleforventninger er et forbedringspotensial og et viktig satsingsområde for å fremme det tverrprofesjonelle samarbeidet.

6.1.2 Personavhengige relasjoner

De blir nevnt flere steder at forventningen til hverandre varierer etter hvem de forholder seg til av kollegaer (Nyhus et al., 2014; Refsnes & Danielsen, 2018). Ut ifra det kan det trekkes en parallell til kategori C3 i PINCOM-modellen, hvor begrepet «personlig stil» trekkes frem som et sentralt aspekt i samhandling (Willumsen & Ødegård, 2017). Med tanke på at det er flere informanter som nevner dette, kan det tyde på at sammensetningen av aktørene i samarbeidet er preget av variasjoner i personlighet. Dette kan resultere i relasjoner basert på personlige egenskaper og kjemi. Det kan videre føre til at det danner seg ulike forventninger til ulike kollegaer og profesjoner. På en arbeidsplass må man oftest regne med at man møter mange ulike personligheter da man ikke kan velge kollegaer selv (Saksvik, 2011). Dermed vil det naturligvis forekomme at aktørene opplever at det er noen de samarbeider bedre med og knytter andre forventninger til. De vil derimot oppleve samarbeidet mer eller mindre begrenset og komplisert dersom forventninger hovedsakelig baseres på personlige relasjoner og kjemi. Aktørene vil trolig oppleve det som mangel på en tydelig organisasjonskultur, som igjen kan føre til at de i mindre grad identifiserer seg med organisasjonens mål og verdier (Kaufmann & Kaufmann, 2009). Kommunikasjonen kan også bli preget av mindre rom for å involvere alle i felles dialog på tvers av profesjonene og samarbeidsrelasjonene (Spurkeland, 2009). Dialogen i kommunikasjonen beskrives som selvet limet i en samarbeidsprosess, og at hovedelementene i den er å involvere alle, vise anerkjennende atferd, bygge på andres tanker og ideer, lytte aktivt, avklare standpunkter og argumentere konstruktivt (Spurkeland, 2009). Ved mangel på god dialog i samarbeidet, kan det igjen blant annet redusere opplevelsen av sosial støtte, motivasjon og mestring i samarbeidet, som også er sentrale aspekter i PINCOM-modellen (Willumsen & Ødegård, 2017).

6.1.3 Ulikheter i makt og status

Det fremkommer i to av artiklene at informantene gir uttrykk for at de andre profesjonene er underordnet lærerrollen, da de er i fåtall og forholdsvis nye i skolen (Reuterswård & Hylander, 2016; Gjertsen et al., 2018). Dette kan dreie seg om ulikheter i makt og status blant profesjonene. I PINCOM-modellen blir dette aspektet beskrevet som «profesjonell makt» (Willumsen & Ødegård, 2017). Ulik maktfordeling vil gjøre samarbeidet mindre samkjørt. De ulike profesjonene vil på grunnlag av mangel på respekt og tillit til hverandres kunnskaper og kompetanse ha vanskelig for å møtes i dialog (Willumsen & Ødegård, 2017). Spurkeland

skriver at selvet målet med dialogen er å opparbeide respekt og knytte bånd, noe vi ser at blir vanskelig da forhåndsgitte statusforskjeller hindrer dialog i utgangspunktet (Spurkeland, 2009). Det har allerede blitt nevnt at mangel på kommunikasjon også kan gå utover flere andre aspekter, som blant annet motivasjon. Studier viser blant annet at feedback og sosial støtte fra leder og medarbeidere har blitt indentifiserte som sentrale motivasjonsfaktorer (Saksvik, 2011, s. 121). I PINCOM-modellen kommer det frem at aktørenes grad av motivasjon vil påvirke hvordan samarbeidet utvikler seg, da motivasjonen er avgjørende for i hvilken grad de legger ned innsats i arbeidet (Imsen, 2014).

6.1.4 Lederskap

På skole B kommer det på en annen side frem at det er enighet rundt hvilke oppgaver de ulike har, selv om det er lite system i hvilke stillingstitler de får (Nyhus et al., 2014). Det er tydelig at rektoren på skolen har fokus på at nettopp dette skal være definert og avklart, da han sier at «det er forskjell og skal være forskjell på oppgavene» (Nyhus et al., 2014, s. 21). Dette funnet bekrefter Spurkelands utsagt om at det er viktig med lederens evner til å skape flyt og dynamikk mellom deltakerne i samarbeidet (Spurkeland, 2009). PINCOM-modellen legger nemlig vekt på at lederen og dens strategi vil være av stor betydning for hvordan det tverrprofesjonelle samarbeidet foregår (Willumsen & Ødegård, 2017). Spurkeland nevner videre at en leder har i oppgave å lede gjennom en god dialog, hvor det skal være rom for at alle deltakerne blir sett og akseptert med deres følelser og meninger (Spurkeland, 2009). Dette vil si at lederen skal kunne legge til rette for å samordne både ulikheter i personlig stil, erfaringer og fagkompetanse hos de ulike deltakerne. Lederen legger med andre ord føringer for hvordan deltakerne i bunn og grunn møtes i dialog, hvor det opparbeides respekt, avklarte roller og sterkere bånd blant deltakerne (Spurkeland, 2009). På bakgrunn av dette tyder det på at mangel på lederskap er en sentral årsak til at aktørene opplever uklarhet i roller og oppgaver. I det tilfellet er det viktig at skoleledere får kursing og kompetanse på området, slik at lederens rolle styrkes i å fasilitere det tverrprofesjonelle samarbeidet i skolen.

6.1.5 Statlig føring

I artikkel 3 og 4 blir det påpekt at årsaken til de udefinerte og uavklarte rollene trolig skyldes mangel på tydelige lover og reguleringer fra myndighetene (Nyhus et al., 2014; Gjertsen et al., 2018). Dette er noe som blir påpekt av både ledere, mellomledere og ansatte med ulike profesjoner. Her tyder det på uklarhet i «organisasjonsansvaret». Begrepet nevnes i kategori

C11, og innebærer forpliktelsene av lover, regler og forskrifter som organisasjonen må forholde seg til (Willumsen & Ødegård, 2017). Man kan igjen stille seg spørsmål om dette er en sentral årsak til at aktørene opplever ulikhet i makt og status. Det tyder nemlig på at det er en sammenheng i hvordan myndighetene legger føringer, og hvilket ansvar lederen tar på seg av prioriteringer. Og lederens prioriteringer påvirker som sagt hvordan det tverrprofesjonelle samarbeidet organiseres, da den står i en sentral posisjon til å legge til rette for dialog og samordning mellom de ulike profesjonene (Spurkeland, 2009). Funnene som er gjort kan tyde på at det ikke nødvendigvis er personavhengige relasjoner og ulikheter i makt og status som er hovedårsaken til at aktørene opplever uavklarte og udefinerte roller, men at det i større grad bunner i mangel på kommunikasjon, tydelig lederskap og statlige føringer.

6.2 Strukturelle og organisatoriske utfordringer

Flere opplever at det psykiske helsearbeidet er lite systematisert. En fellesnevner er at det er mangel på møtetidspunkt. Årsakene til dette er at aktørene har varierte arbeidstider. I tillegg kommer det frem at det tverrprofesjonelle samarbeidet i flere tilfeller blir lite prioritert av skoleleder. Disse utfordringene innebærer sentrale aspekter på organisasjonsnivå i PINCOM-modellen.

6.2.1 Få møtetidspunkt

Informanter i flere av artiklene påpeker at varierte arbeidstider begrenser muligheter til å møtes. På grunn av få møtetidspunkt blir det lite rom for samarbeid, planlegging og kommunikasjon imellom aktørene. Jeg har allerede nevnt flere ganger at kommunikasjon er et sentralt aspekt i PINCOM-modellen (Willumsen & Ødegård, 2017). Det ble også nevnt tidligere at mangel på kommunikasjon sannsynligvis er en av årsakene til at aktørene opplever at det er uklarhet i roller og oppgaver. Dette funnet kan kanskje vise at mangel på kommunikasjon nettopp skyldes få møtetidspunkt, noe som er opptil skolelederens ansvar å prioritere og strukturere. Taushetsplikt blir derimot nevnt som et hinder for å få til åpen kommunikasjon imellom de ulike aktørene (Refsnes & Danielsen, 2018; Reuterswärd & Hylander, 2016). Dette tenker jeg likevel at skoleleder i samarbeid med de ansatte kan diskutere, og på det viset komme frem til løsninger på hvordan taushetsplikten kan tas hensyn til uten at det hindrer dem i å samarbeide. Utfordringer som taushetsplikt blir i seg selv et bevis på at det mangler samarbeidsmøter, samtidig som det viser hvorfor det er viktig å prioritere møtetidspunkt. I møter kan aktørene kommunisere rundt utfordringer ved

samarbeidet, som gjør at de vil opparbeide forståelse og respekt for hverandres profesjoner og oppgaver. Dette kan som sagt bidra til å avklare roller og utjevne statusforskjeller. På en annen side kan regler om taushetsplikt og praktiseringen av dem være et element som myndighetene bør vurdere å endre på, for å nå målet om økt samarbeid med bedre kvalitet (Borg et al., 2015).

6.2.2 Skoleledelse og nasjonale retningslinjer

I funnene er det mye som peker på at tydeligere nasjonale føringer og retningslinjer er et viktig satsingsområde for å fremme det tverrprofesjonelle samarbeidet. Dette er faktorer som påvirker organisasjonsmiljøet (C12 i PINCOM-modellen), og som igjen kan påvirke mål og arbeidsoppgaver på både individ- og gruppenivå (Kaufmann & Kaufmann, 2015). Skoleleder på skole A presiserer blant annet at det er ønskelig med klarere reguleringer fra myndighetene, da ansettelse og struktur for det tverrprofesjonelle samarbeidet foreløpig er opptil hvordan hver skole prioriterer det (Nyhus et al, 2014). Det blir også påpekt av Djupedalsutvalget at det er store variasjoner i samarbeidsmønstre og struktur på det tverrfaglige samarbeidet fra skole til skole (NOU 2015:2). Det tyder på at dette området bør undersøkes litt nærmere, da det er behov for endringer i de formelle rammene. Statens muligheter for påvirkning er mange, og det kan skje både direkte og indirekte (Borg et al., 2015). Det er tenkelig at det vil skape mer struktur og organisering dersom skoleledere og rektorer må forholde seg til retningslinjer rundt hvilke profesjoner som skal være i skolen, hvor mange det skal være av hver, samt en omforent tanke rundt bruken av disse. I tillegg kan det skape mer struktur dersom skoleledelsen blir pålagt at tverrprofesjonelt samarbeid skal være et sentralt satsingsområde i skolen. Dersom skoleledere dermed har tydelige retningslinjer, kan man tenke seg at dette vil skape bedre samarbeid for aktørene på individ og gruppenivå, i form av at de kan få faste stillingstitler, samkjørte timeplaner og møtetider med rom for kommunikasjon og planlegging. Dette er som sagt viktige aspekter for det tverrprofesjonelle samarbeidets kvalitet og effektivitet. Endringer i lover og formelle rammer kan på andre siden skape andre typer utfordringer. Med tanke på oppgavens begrensninger i tid og omfang, er det ikke mulig å gå dypere inn på slike formelle forhold.

6.3 Samarbeid er viktig og meningsfullt

De fleste informantene i artiklene kommenterer verdien av det tverrprofesjonelle samarbeidet. Flere opplever at det helt konkret har betydning for læring, trivsel og mestring hos den enkelte

elev, i tillegg til å ha en positiv påvirkning på skolemiljøet. Felles for alle artiklene er at det fremkommer et ønske og et behov for flere med ulike profesjoner inn i skolen. Dette er blant annet på grunn av skolens økende kompleksitet i oppgaver og mål. I artikkelen til Ødegård og Willumsen beskriver informantene nettopp dette at å ha felles mål og å gjøre en felles innsats er en viktig del av samarbeidet (Ødegård & Willumsen, 2012, s. 193).

6.3.1 En sterk organisasjonskultur, med et svakt organisasjonsmål

Det er tydelig forenelige verdier på tvers av de ulike profesjonene, noe som tyder på at organisasjonskulturen står sterkt (Kaufmann & Kaufmann, 2015). Organisasjonskulturen blir omtalt som et viktig aspekt i PINCOM-modellen (Willumsen & Ødegård, 2017), og dreier seg om verdiene og holdningene som finnes i organisasjonen. Organisasjonens mål og verdier setter retning, og fører til at deltakerne i samarbeidet opplever det meningsfylt og effektivt (Kaufmann & Kaufmann, 2015). Jeg vil si at det ser ut som at de samme verdiene er helt grunnleggende hos alle, slik at det skaper mening og effektivitet i samarbeidet på tross av at andre sentrale aspekter ved samarbeidet ikke er optimale og velfungerende. Hva som derimot synes å mangle som organisasjonsmål, er målet med å fokusere på det tverrprofesjonelle samarbeidet i seg selv. Organisasjonsmål blir regnet som et sentralt aspekt i PINCOM-modellen. Selv om aktørene ikke eksplisitt gir uttrykk for at fokus på det tverrprofesjonelle samarbeidet mangler, kan man likevel legge merke til at dette er et viktig men mangelfullt område. Mellomlederen i den ene artikkelen nevner det slik: «Det å ha flere yrkesgrupper i skolen, er kjempespennende. Men det krever jobbing, og det krever åpenhet og dialog. Det er ikke miljøterapeutene som skal lage fagoppleggene, det skal faktisk en lærer gjøre» (Gjertsen et al., 2014, s. 171). Her påpeker hun indirekte at et betydningsfullt samarbeid forutsetter at det er organisert, strukturert, og at rollene er tydelig definert. Dette kan tyde på at det tverrprofesjonelle samarbeidet i seg selv skulle vert et sterkere og tydeligere organisasjonsmål. Det ville sannsynligvis fått positiv innvirkning på struktur og andre sentrale aspekter ved samarbeidet som er nevnt tidligere.

7.0 Metodediskusjon

Tidlig i prosessen bestemte jeg meg for at PINCOM-modellen ville være et godt teoretisk rammeverk å bruke til å belyse problemstillingen. Jeg opplever modellen som troverdig og nyttig, da den er anerkjent i litteraturen og mye bruk innenfor klinisk praksis. Dermed tenkte jeg at den kunne bidra til å belyse problemstillingen på en grundig og meningsfull måte. Jeg

er åpen for at det finnes andre teorier eller meningsfulle innfallsvinkler som også kunne belyst hvordan et tverrprofesjonelt samarbeid konstrueres og forstås på en god måte.

8.0 Oppsummering og veien videre

I artiklene er det et gjennomgående tema at informantene opplever at de har uklare roller og oppgaver i samarbeidet. Årsakene til dette varierer litt fra profesjon til profesjon, og fra skole til skole. Det kommer blant annet frem at det kan komme av personavhengige relasjoner og kjemi, ulikheter i makt og status mellom profesjonene, mangel på kommunikasjon og utydelige føringer fra skoleleder og myndigheter. PINCOM-modellen viser at dette er sentrale aspekter ved et tverrprofesjonelt samarbeid, og at det dermed er viktig og avgjørende for samarbeidets kvalitet og effektivitet.

Det kommer også frem at informantene opplever mangel på struktur i organisasjonen, noe som gjør det vanskelig å få til gode møtetidspunkt i samarbeidet. Faste møtetidspunkt er viktig for å få til planlegging, kommunikasjon og åpenhet imellom aktørene, noe som igjen kan bidra til å utjevne statusforskjeller, oppklare roller og oppgaver, og opparbeide respekt for ulikheter. Videre kommer det frem at skolelederens prioriteringer og ledelse er avgjørende for hvor vidt slike samarbeidsmøter blir prioritert. Skolelederens fokus og organisasjonens mål om å prioritere det tverrprofesjonelle samarbeidet kan igjen være påvirket av statlige føringer.

Til tross for udefinerte roller, overlappende oppgaver og mangelfull struktur og organisering, opplever aktørene at det tverrprofesjonelle samarbeidet er viktig og verdifullt. Det fremkommer nemlig i artiklene at aktørene samarbeider mot et felles mål om å bedre miljøet for skolen og den enkelte elev, og at det uttrykkes behov for enda mer samarbeid. Dette gir en pekepinn på at opplevelsen av samarbeidet er av positiv forstand, og at selve formålet med tverrprofesjonelt samarbeid i skole går i riktig retning. Funnene i artiklene bekrefter samtidig at samarbeidet i skolen er omfattende (NOU 2015:2). Det er fortsatt potensialer til å utnytte ressursene enda bedre, og behov for å opparbeide kvaliteten på det tverrprofesjonelle samarbeidet i skolen. Ut fra artiklene ser det ut som at behovet for videreutvikling hovedsakelig omhandler aspekter på organisasjonsnivå. Funnene viser blant annet at statlige føringer og retningslinjer bør oppdateres og bli tydeligere, noe som for eksempel kan bidra til å sette fokus på det tverrprofesjonelle samarbeidet som et sentralt og selvstendig organisasjonsmål i skolen. Kanskje innebærer dette også at myndighetene bør satse mer på å

utarbeide utdanningsprogram hvor de aktuelle profesjonene, inkludert lærere, får kunnskap om tverrprofesjonelt samarbeid med skolen som arena. Samtidig virker det som at det er behov for å styrke skoleledelsen til å være en fasiliterende ledelse for det tverrprofesjonelle samarbeidet. Samlet sett kommer det frem at ansatte i skolen i stor grad ønsker ytterligere samarbeid mellom profesjoner, men at det trengs mer fokus på hvordan det kan fungere på en bedre og mer hensiktsmessig måte. Det er derfor behov for mer forskning og kunnskap om tverrprofesjonelt samarbeid i skolen, slik at det kan fungere til det beste for både profesjonene i samarbeidet, elevenes psykiske helse og miljøet på skolen.

9.0 Referanser

- Bergheim, B., Skotte, P., Neumann, C. B. & Rugkåsa, M. (2018). *Samarbeid og innsikt: en innføring i prosjektbasert læring (1.utg.)*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Bjordal, V. I & Vigran, H. (2012). Tidlig intervensjon i arbeid med skolevegring. *Spesialpedagogikk*. Hentet fra <https://www.utdanningsnytt.no/files/2019/08/21/Spesialpedagogikk%204%202012.pdf>
- Borg, E., Christensen, H., Fossetøl, K. & Pålshaugen, Ø. (2015). *Hva lærere ikke kan! Et kunnskapsgrunnlag for satsing på bruk av flerfaglig kompetanse i skolen*. (AFI-rapport 6/2015). Hentet fra https://www.researchgate.net/profile/Elin_Borg/publication/291818340_Hva_laererne_ikke_kan_Et_kunnskapsgrunnlag_for_satsning_pa_bruk_av_flerfaglig_kompetanse_i_skolen/links/56a631e708aeca0fddcb482d.pdf
- Dalgård, S. O., Schjelderup, K. M., Nord, E., Ose, S., Rognerud, M., Aarø, L. E. (2011). *Bedre føre var... Psykisk helse: Helsefremmende og forebyggende tiltak og anbefalinger*. (Rapport 2011:1) Hentet fra <https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2011/rapport-20111-bedre-fore-var---psykisk-helse-helsefremmende-og-forebyggende-tiltak-og-anbefalinger-pdf.pdf>
- Ellingsen, P. (2013). *Brukerorientert ledelse i offentlig sektor (1.utg.)*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- FO. (12.09.2017). Om vernepleieryrket. *Brosjyre*. Oslo.
- Gjertsen, P. Å., Hansen, M. B. V. & Juberg, A. (2018). Barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres rolle og status i skolen. *Tidsskriftet for Velferdsforskning*, 21(2), 163-179. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2018-02-05>
- Helsebiblioteket. (2016, 3. juni). Sjekkliste. Hentet fra <https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/kritisk-vurdering/sjekkliste>
- Helsedirektoratet. (2018, 17. januar). Tverrfaglig samarbeid som grunnleggende metodikk i oppfølging av personer med behov for omfattende tjenester. Hentet fra <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/oppfolging-av-personer-med-store-og-sammensatte-behov/strukturert-oppfolging-gjennom-tverrfaglige-team/tverrfaglig-samarbeid-som-grunnleggende-metodikk-i-oppfolging-av-personer-med-behov-for-omfattende-tjenester>

- Helse- og omsorgsdepartementet. (2009). *Samhandlingsreformen. Rett behandling – på rett sted – til rett tid.* (Meld. St. 47 (2008-2009)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/d4f0e16ad32e4bbd8d8ab5c21445a5dc/no/pdfs/stm200820090047000dddpdfs.pdf>
- Imsen, G. (2014). *Elevers verden: innføring i pedagogisk psykologi (5.utg.)*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Johnson, U. S., Nordbø, R., Vik, J. S., Herfindal, I., Ødegård, I., Skikstein, M., Braathen, H. M. (2019, 25. juli). Psykisk helse i skolen: #psyktnormalt. Hentet fra <https://www.utdanningsnytt.no/psykisk-helse/psykisk-helse-i-skolen-psyktnormalt/206298>
- Kaufmann, G., & Kaufmann, A. (2009). *Psykologi i organisasjon og ledelse (4.utg.)*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kaufmann, G., & Kaufmann, A. (2015). *Psykologi i organisasjon og ledelse (5.utg.)*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2012). *Utdanning for velferd. Samspill i praksis.* (Meld. St. 13 (2011-2012)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/ac91ff2dedee43e1be825fb097d9aa22/no/pdfs/stm201120120013000dddpdfs.pdf>
- Lorentzen, P. (2015). *Ansvar og etikk i miljøarbeid: en relasjonell tilnærming (2.utg.)*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nordlund, I., Thronsen A., & Linde S. (2015). *Innføring i vernepleie*. Oslo: Universitetsforlaget.
- NOU 2015: 2. (2015). *Å høre til: virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/35689108b67e43e59f28805e963c3fac/no/pdfs/nou201520150002000dddpdfs.pdf>
- Nyhus, L., Myrbakken, K. & Risløw, T. (2014). *Innenfor eller utenfor opplæringen? Rapport fra en intervjuundersøkelse i tre ungdomsskoler om bruken av sosial- og helsefaglig personell i skolene* (Arbeidsnotat nr. 203 / 2014). Hentet fra https://brage.inn.no/inn-xmllui/bitstream/handle/11250/226174/203_arbnotat_2014.pdf?sequence=1

- Opplæringslova. (1998). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (LOV-1998 07-17- 61). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1998-07-17-61>
- Refsnes, H. A. & Danielsen, A. G. (2018). Yrkesfaglærers opplevelse av sin rolle i det psykiske hels- arbeidet. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid, Vol 15(4)*, 273-284. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3010-2018-04-02>
- Regjeringen. (2019, 16. mai). Læringsmiljø og mobbing fra Kunnskapsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/grunnopplaring/artikler/laringsmiljo-og-mobbing/id2353806/>
- Reuterswärd, M. & Hylander, I. (2016). Shared responsibility: school nurses' experience of collaborating in school-based interprofessional teams. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 31(2), 253-262. <https://doi.org/10.1111/scs.12337>
- Saksvik, P. Ø. (2011). Arbeids- og organisasjonspsykologi: aktuelle tema til inspirasjon for et bedre arbeidsliv (3.utg.). Valdres: Cappelen Damm AS.
- Spurkeland, J. (2009). Relasjonsledelse (3.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Taasen, I., Andersson, L., Hafstad, M. A., Kongsgård, B., Kittelsen, A., Lühr, N., Nybø, E. & Skjerve, T. N. (2015). *Tverrprofesjonell samarbeidslæring. Lære om, av og med hverandre på tvers av 6 ulike helse- og sosialfagutdanninger i kommunal praksis*. (HiOA Rapport 2015 nr 2). Hentet fra <https://blogg.hioa.no/sfu/files/2016/05/Tverrprofesjonell-samarbeidslæring-Skriftserien-HiOA-Rapport-2015-nr-2.pdf>
- Thidemann, I. J. (2019). *Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter: den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving* (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Utdanningsdirektoratet. (2019). *Et lag rundt eleven – bruk av flerfaglig kompetanse i skolen* (NIFO, OsloMet). Hentet fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finnforskning/rapporter/et-lag-rundt-eleven---bruk-av-flerfaglig-kompetanse-i-skolen/>
- Willumsen, E. & Ødegård, A. (2017). *Tverrprofesjonelt samarbeid, et samfunnsoppdrag* (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Ødegård, A & Willumsen, E. (2012) Felles innsats eller solospill? -En kvalitativ studie om tjenesteyteres samarbeid omkring barn og unge. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 88(4), 188-199. Hentet fra <https://www.idunn.no/tnb/2011/04/art04>

